helen

03
2014

En tidning för Helsinfors Energis kunder

helen.fi

HEMMA I STAN

Timo Santala bygger sina drömmars Helsingfors **14**

VÄLJ SMART
när du köper
vitvaror **8**

ELVÄRME
när elen
är billig **17**

På Sundholmen
produceras
FÖRNYBAR energi **18**

Med i livets förändringar

HÖSTEN DELAR ÅSIKTERNA. Själv njuter jag av de svalare kvällarna och naturens färgprakt, även om det ibland känns vemodigt att sommaren är slut. Också naturen förbereder sig för vintern för att kunna blomstra igen nästa sommar. Ombyte förnöjer.

För många av oss är hösten förändringarnas tid. Här på Helsingfors Energis kundtjänst märks höstens ankomst i att det blir brådare tider. Många byter bostad på hösten, och studerandena återvänder till sina studieorter. När kunderna tecknar avtal är allt fler intresserade av förnybar energi och var vår el kommer ifrån. Det här stöder vårt mål om en kolneutral framtid fram till 2050. Förändringarna sker inte över en natt, utan vi tar ett steg i taget. Näst viktiga steget tar vi när pelletseldningen inleds vid Sundholmens kraftverk.

Vår kundtjänst har fått flera utmärkelser och priser de senaste åren. I våras gav våra kunder Helsingfors Energis Contact Center så många poäng att de utslags till Finlands bästa i tävlingen Kundens Röst. Er respons är viktig när vi utvecklar vår verksamhet. Beröm värmer hjärtat, men vi välkomnar också utvecklingsförslag och konstruktiv kritik. Vi vill att våra kunder även framöver ska vara de allra nöjdaste.

Man kan inte vila på lagrarna länge, inte ens om man utsetts till landets bästa kundtjänst, eftersom världen omkring oss hela tiden förändras.

Energirik höst!

Tapio Yli-Kätkä
energirådgivare

MIIKA KAINU

HELSINGFORS ENERGIS OCH HELEN ELNÄT AB:S KUNDTIDNING UTKOMMER FYRA GÅNGER PER ÅR.
NÄSTA TIDNING UTKOMMER I SLUTET AV NOVEMBER.

Utgivare: Helsingfors Energi, (Kampgränden 2, Helsingfors), 00090 HELEN
tfn 09 6171, helen.fi
Chefredaktör: Seija Uusitalo

Tidningen Helen adressändringar
Kundtjänst 010 802 802
asiakaslehdet@helen.fi

Redaktionsråd: Marja Einesalo, Mari Eskelinen, Sanna Jääskeläinen, Jarmo Karjalainen, Jouni Lehtinen, Marko Riipinen, Tuomas Ojanperä, Tiina-Kaisa Saukkola

Repro: Aste Helsinki Oy

Tryckeri: PunaMusta 2014

Redaktion: Alma 360, producent Elisa Helavuori, redaktör Kati Särkelä, redaktionssekreterare Tuula Kontiainen, layout Mika Soikkeli (AD), Katri Sulin, bildredaktör Minna Kurjenluoma

Omslagsbild: Minna Kurjenluoma

ISSN 1455-9528

441 619
Painotuote

helen innehåll 03 2014

8 VITVAROR FÖR JUST DINA BEHOV

Vid valet av vitvaror är det bäst att utgå från hemmet och användarna. Förutom de egna vanorna och apparatens placering är det bra att också tänka på energieffektiviteten.

18 LASTBILSLASS MED ENERGI

På Sundholmen i Helsingfors börjar man blanda pellets i stenkolet. Projektet är ett av landets största kring förnybar energi och innebär en storsatsning för kraftverket.

22 STUDERANDENS LJUSA VARDAG

Miljöteknikstuderanden Oona Rantalainen värdesätter bra belysning i sin etta. Hon behöver ljus när hon jobbar, läser eller trimmar hunden Bruno.

LÄS OCKSÅ I DETTA NUMMER

4 **AKTUELLT.** Energiinfo till mobilen, solkraftverk till Södervik i Helsingfors. Möt Årets Energistuderande och läs vad den nya lagen om energieffektivitet innebär för kunden.

14 **DRÖMMARNAS STAD, FÖR ALLA.** Timo Santala som är en av grundarna av Restaurangdagen tror på en stad som var och en kan forma efter sina önskemål.

17 **BILLIGA TIMMAR PÅ EFTERNATTEN.** I många enfamiljshus med elvärme är det möjligt att utnyttja ett system som slår på värmen när elen är billig.

24 **PROGRAMMERBAR GOLVVÄRME.** Golvvärmen kan förses med en programmerbar termostat. Elräkningen blir betydligt lägre när golvvärmen är på bara den tid som behövs.

26 **SKÖRDETIDER.** Hur bevara sommarens smaker så bra som möjligt? Marthorna ger tips.

FÖLJ OSS PÅ NÄTET

helen.fi
På vår förnyade webbplats kan du sköta dina energiärenden, hålla koll på din elförbrukning och få råd och information som just du är ute efter.

facebook.com/helsinginenergia
Följ oss och få aktuella energitips och information om vad som är på gång på ditt energibolag.

twitter: @Energianeuvoja
Tweets om brännande aktualiteter, energifrågornas framtid. Vi svarar också på frågor.

blogi.helen.fi
Bloggen följer Helsingfors Energis väg mot en kolneutral framtid.

instagram: @helsinginenergia

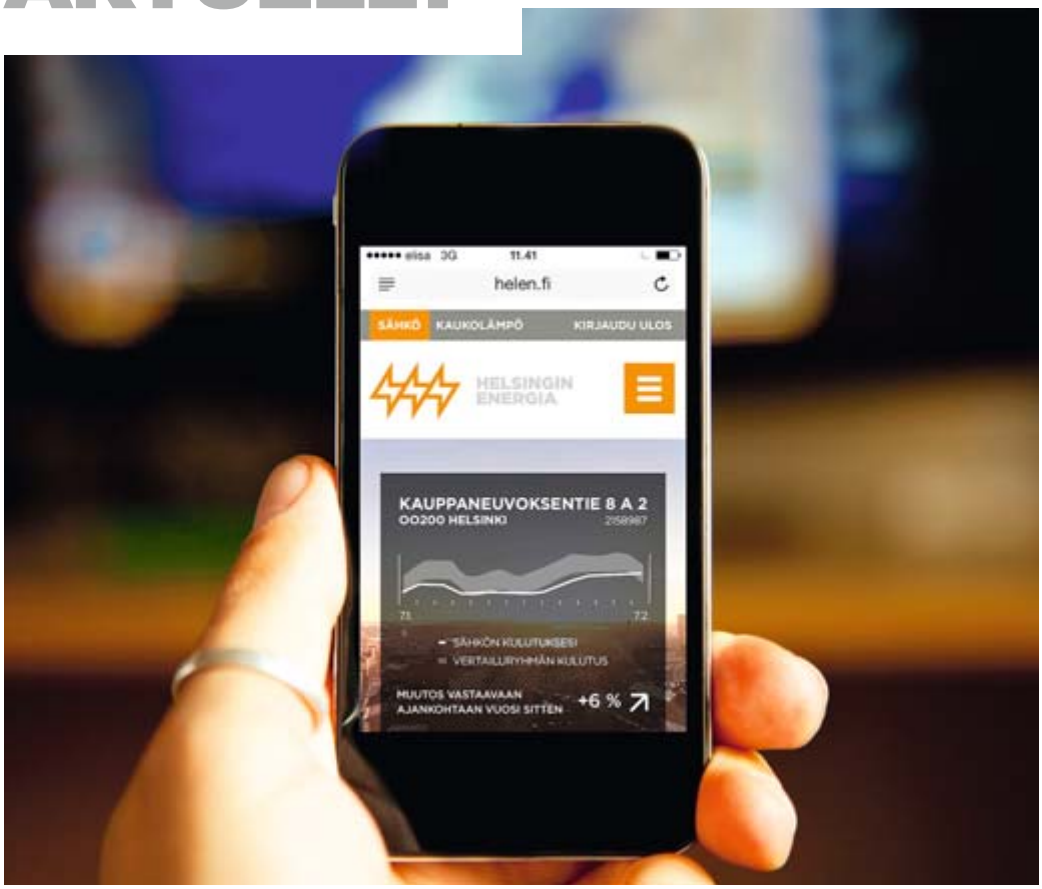

THINKSTOCK, BILDHANTERING KATRI SULIN

INFO OM ENERGIFÖRBRUKNINGEN ÄVEN TILL MOBILEN

HUR MYCKET EL gick det åt förra månaden? Vad kostade uppvärmningen under fjolåret? Använder vi mer el än andra? Sävel Mobiili är en tjänst som tagits fram för mobiltelefoner och pekplattor och som ger svar på dessa och många andra frågor. Mycket i Mobiili är bekant för dem som använt Sävel Plus, och tjänsten erbjuder samma information som webbversionen.

Mobiili gör det lättare att hålla koll på el- och värmeförbrukningen i hemmet, eftersom man inte längre behöver starta datorn för att se sin förbrukningsinfo. Till exempel är det praktiskt att använda Mobiili för att genast anteckna större åtgärder, t.ex. när man slår på bastun eller uppvärmningen. När tidpunkten är bokförd kan man sedan direkt kolla hur åtgärden inverkade på energiförbrukningen.

Sävel Mobiili fungerar via telefonens eller pekplattans webbläsare, du behöver alltså inte installera någon särskild app. Tjänsten kan användas på nästan alla apparater som har pekskärm och något av operativsystemen iOS, Android eller Windows Phone. Applikationen utvecklas fortlöpande, så bekanta dig med den nuvarande versionen och kom med synpunkter på vad du önskar dig av tjänsten. Logga in på Sävel Mobiili på adressen **helen.fi/kirjaudu**. Där finns anvisningar om hur du registrerar dig. Läs också hur du kan effektivisera din energianvändning på **helen.fi/energiansaasto**.

Mer vattenkraft

Helsingfors Energis vattenkraftverk Mankala i Kymmene älv ska genomgå en omfattande ombyggnad. I och med ombyggnaden stiger verkningsgraden med cirka 6 procent och kraftverket levererar mer förnybar energi.

Helsingfors Energi har vattenkraft i Kymmene älv och Kemi älv samt i Indalsälven i Sverige. Vattenkraftens andel av den producerade elenergin är cirka 10 procent. Vattenkraftverkens produktionseffekt motsvarar över 400 000 höghustvåors elförbrukning.

LAURI ERIKSSON

Samla ihop en grupp och lär er om energi

Arbetskompisar eller vänner, läsecirklar, föreningar, bostadsbolag – Helsingfors Energi erbjuder energihandledning för alla slags grupper som är intresserade av energifrågor, även vardagskvällar. Vill ni t.ex. veta mer om belysning och energianvändning i hemmet, nya energi- och ellösningar eller val av hushållsapparater? Tillfällena hålls på Helsingfors Energis Energitorg på 3:e våningen i Elhuset. Kaffeservering ingår. Boka tid på numret 010 802 805!

HELSINGFORS ENERGI BLIR HELEN AB

Från och med 2015 är Helsingfors Energis nya namn Helen Ab. Helsingfors Energi byter namn när affärsverket bolagiseras. I praktiken innebär det att tjänsterna förblir desamma, bara företagsnamnet och FO-numret byts ut.

LAURI ERIKSSON

SOLKRAFTVERK TILL HELSINGFORS

Finlands näst största solkraftverk står färdigt våren 2015 i Södervik i Helsingfors, på taket till Helen Elnät Ab:s elstation. Kraftverket finansieras med medel från Helsingfors Energis Miljöpennikonto. När kraftverket tas i drift ökar det mängden solel som matas in på nätet med 10 procent. Solkraftverket är en del av Helsingfors Energis resa mot ett kolneutralt Helsingfors. Också du har chans att vara med på resan genom att boka en egen panel mot en månadsavgift. Läs mer på helen.fi/aurinkovoimala.

MÅNADENS FRÅGA

Vad innebär den nya lagen om energieffektivitet för kundens del?

Lagen om energieffektivitet medför inga nya skyldigheter för vanliga hushållskunder. Åläggandena i lagen gäller energibolagen och den offentliga sektorn. I fortsättningen får kunderna utförligare information och tjänster för att effektivisera sin energianvändning.

Redan före den nya lagen har Helsingfors Energi satsat på att främja energisparande hos sina kunder. Ända sedan början av 2013 har alla kunder kunnat se sin elförbrukning på timnivå via rapporteringstjänsten Sävel Plus. Företaget har totalförnyat sin energirådgivning och kunderna kan avgiftsfritt besöka Energitorget och dess utställningar på 3:e våningen i Elhuset i Kampen.

Frågan besvarades av energy efficiency manager Rauno Tolonen, Helsingfors Energi.

ÅRETS ENERGISTUDERANDE

TILL ÅRETS ENERGISTUDERANDE har utsetts 25-åriga **Lotta Punkanen** som studerat ekonomi vid Aalto-universitetet. Bakom priset som nu delades ut för första gången står Universum och Helsingfors Energi.

”Det kändes otroligt fint att få utmärkelsen! För mig är det ett bevis på att jag är på väg åt rätt håll och att man har noterat min motivation", säger Punkanen.

Punkanen har redan länge varit intresserad av hållbar utveckling. Under sin arbetspraktik vid Finlands FN-representation i New York fick hon fördjupa sig i ämnet. I sin gradu undersökte den nybakade ekonomie magistern också energins övergripande betydelse för utvecklingen. Avhandlingen handlade om elmarknaden.

”Energin har en enorm betydelse för hållbar utveckling. Alla behöver energi – från privatpersoner till industriföretag. Jag vill väcka folk till insikt om energins roll i vars och ens liv.”

Punkanen som skrivit sin gradu i Argentina och tillbringat en månad i Brasilien insåg under sin vistelse i Sydamerika hur enastående bra vi har det här i Norden.

”Som så många andra finländare och andra västerlänningar har jag i alltför hög grad tagit energi som en självklarhet. Jag försöker nu värdesätta energi mer i min vardag och vill genom mina val också uppmuntra andra att göra det. När attityden förändras är det inte längre energin som är en självklarhet, utan energigärningarna i vardagen.”

Lotta Punkanen deltar i konsumentelektronikmässan i Berlin i september. Vi kommer att få höra mer av henne bland annat i Helsingfors Energis blogg och vid olika evenemang.

40 ÅR

Hanaholmens B-kraftverk inledde sin verksamhet för 40 år sedan, sommaren 1974. Kraftverksbyggnaden som ritats av arkitekt **Timo Penttilä** väckte uppskattning och blev snabbt en viktig del av Helsingfors stadsbild. Med teknikens hjälp har kraftverkets produktion hela tiden förbättrats så att den blivit energieffektivare och miljövänligare. På Hanaholmen produceras el och värme med utmärkt verkningsgrad och med hänsyn till påverkan på miljön.

KALENDERN

LÖ 30.8 KL. 10–15 GRÖNA DÖRRAR PÅ ENERGITORGET
Vid evenemanget Gröna dörrar öppnar invånare och företag i Helsingfors samt staden själv sina dörrar för att berätta om sina erfarenheter av olika energieffektivitetslösningar. På Energitorget är temat energieffektiv produktion. Vad innehåller Helsingfors Energis utvecklingsprogram?

TI 2.9 KL. 17.15 STUGSÄSONGEN AVSLUTAS
Vid Miljöträffarna som arrangeras tillsammans med Klimatinfo tas olika teman upp. Temat för den första Miljöträffen är att göra stugan vinterklar. Vad måste åtminstone göras, vad kan vara bra att också tänka på? **ilmastoinfo.fi/ymparistotreffit/**

TI 7.10 KL. 17.15 ENERGIANVÄNDNING I HEMMET
Energisparande är temat för Miljöträffen på Energitorget i oktober. Vi fördjupar oss i den vardagliga energiförbrukningen i hemmet, små och stora sätt att spara.

DEN NATIONELLA ENERGISPARVECKAN 6–12.10.2014
Varje år under vecka 41 uppmärksammas energisparande och energianvändningsvanor. Under Energisparveckan ordnar Helsingfors Energis Safari-ungdomar egna energisparjippon i Helsingfors **safari2014.fi**.

Kom ihåg att rengöra maskinerna

Det är bra att rengöra disk- och tvättmaskinen grundligt åtminstone 2–3 gånger per år. Kör maskinen på det hetaste programmet med antingen färdigt specialrengöringsmedel eller citronsyra i tvättmedelsfacket. Citronsyra finns att köpa på apoteket och doseringen är 2–3 matskedar i diskmaskinen och 1,3 deciliter i tvättmaskinen. Kör sedan maskinen en gång till med normalt tvättmedel. Samtidigt är det bra att kolla och rengöra filtren, tätningarna och tvättmedelsfacket. Även däremellan är det bra för maskinen att då och då köra ett program i hög temperatur.

KATRI SULIN

#meidänhelsinki

Bildtävlingen på Instagram #meidänHelsinki är i slutskedet, tävlingen pågår till slutet av augusti. Helen Elnät Ab trycker upp de bästa bilderna på elskåpen under höstens lopp.
helen.fi/meidanhelsinki

Förändringar i faktureringen

Från och med augusti har Helsingfors Energi bara två bankkonton på sina fakturor, i Nordea och OP-Pohjola. Betalningsvillkoret för fjärrvärmeavgifterna har också förändrats räknat från 1.8. Det nya betalningsvillkoret är 14 dagar från att fakturan skickats. De nya uppgifterna är tydligt angivna på fakturorna.

LAURI ERIKSSON

STORA, VACKRA OCH ENERGIEFFEKTIVA

1. Under de senaste åren har tv-apparaterna genomgått en enorm utveckling. Trots att de blivit mycket större har energiförbrukningen samtidigt minskat. Förutom led-tv finns det nu också oled-skärmar, med led-pixlar som ger ifrån sig ljus. I fråga om skärpan pågår en övergång från hd och full hd till ultra-hd, som är fyra gånger skarpare än normal högupplöst bild. I praktiken har nästan alla nya tv-apparater möjlighet till internetuppkoppling, vilket gör att man kan använda olika applikationer via tv:n, till exempel Facebook eller Skype, eller hyra filmer.

2. När man ska välja tv handlar de viktigaste egenskaperna om bild- och ljudkvaliteten, och det lönar sig också att kolla hur lätt apparaten är att ta i bruk och använda. En annan sak att tänka på är om tv:n ska användas i ett kabel-, antenn- eller satellithushåll. Var ska tv:n placeras, vilken storlek är lämplig? Ska tv:n användas till att spela spel, vill du spela in program? Vilka olika anslutningar behövs? Det är onödigt att betala för egenskaper du inte använder. Det lönar sig att satsa på energieffektivitet. Till exempel är en tv av klass A++ minst 40 procent energieffektivare än en av klass A. Automatisk ljusavkänning anpassar skärmens ljusstyrka efter omgivningen, vilket också spar energi.

3. Nya tv-apparater som köpts efter 2011 får dra högst 1 watt i standbyläge. Ändå är det redan för elsäkerhetens skull bra att stänga av apparaten om du är borta en lite längre tid. Med tanke på energisparandet är det viktigast att du stänger av tv:n när du tittat färdigt.

Energiexpert Pasi Solanto, Helsingfors Energi

HEMMETS SMÅ JÄTTAR

Det lönar sig att välja vitvaror som motsvarar just ditt hushålls behov.

Har du matlagning som hobby, plockar du mycket bär? Hur ofta brukar du handla eller tvätta kläder? När du köper vitvaror är det bäst att välja en apparat som passar just dig.

Text Linda Pynnönen
Bild Miika Kainu, Lauri Eriksson, importörer

Innan man ger sig iväg till butiken är det bra att ha tre saker klara för sig: hur stor apparat finns det plats för, vilka behov ska den fylla och hur mycket är man beredd att betala för den.

”Inom ramen för dessa kriterier kan man sedan också jämföra olika apparaters energiklass”, tipsar energiexpert **Marja Einesalo** på Helsingfors Energi.

VÄLJ APPARAT EFTER DE EGNA BEHOVEN

Vitvarorna används på väldigt olika sätt i olika hushåll. Den som bor ensam ska inte välja en tvättmaskin som rymmer tio kilo, då blir det bara svårt att få den fylld.

Ska man köpa kylskåp lönar det sig att tänka på hur ofta man brukar handla. Den som handlar mat varje dag klarar sig med ett mindre skåp, medan den som storhandlar en gång i veckan behöver mer förvaringsutrymme.

Två små frysar kan ibland vara ett bättre alternativ än en.

”På hösten använder man hela kapaciteten när man fryser in sommarens skörd, och när förråden minskar kan man stänga av den ena”, tipsar forskare **Tarja Marjomaa** på Arbetseffektivitetsföreningen.

Vid valet av spis och ugn avgör matlagningsintresset. Det är ingen vits att betala

Det är slöseri att kyla ett tomt utrymme, och då drar även den energieffektivaste kyl för mycket el i förhållande till behovet.

”Vitvarorna står för omkring en tredjedel av hemmets elförbrukning”, säger Marja Einesalo.

för en spis med avancerade egenskaper om man sedan inte ids lära sig använda dem.

När man analyserat sina vanor återstår att bestämma vad apparaten får kosta. Einesalo och Marjomaa ger rådet att utgå från vilka egenskaper man själv är beredd att betala för. Extra egenskaper höjer ofta priset.

”Priset säger inte automatiskt någonting om kvaliteten, men ger ändå en viss antydan. Billigare apparater har basegenskaper som man kan klara sig utmärkt med, medan de allra dyraste apparaterna ofta har avancerad teknik som kostar extra. I mellanprisklassen hittar man kanske säkrast prisvärda apparater, säger Marja Einesalo.

ENERGIMÄRKNINGEN BERÄTTAR

Vitvarorna står för omkring en tredjedel av hemmets elförbrukning. Det kan finnas stora skillnader i energiförbrukningen mellan olika apparater, och därför är det bra att vara uppmärksam på detta vid köpet.

Den obligatoriska energimärkningen på vitvaror anger energieffektiviteten på skalan A-G, i vissa apparatkategorier finns också klasserna A+, A++ och A+++. Ju närmare A, desto energieffektivare är apparaten.

Man ska ändå inte stirra sig blind på märkningen, eftersom många andra faktorer inverkar på apparatens faktiska elförbrukning.

”Många som köper en ny apparat tror att den förbrukning som anges i energimärkningen är densamma som kommer att gälla där hemma. Så är inte fallet”, påminner Einesalo.

För energimärkningen mäts apparaternas elförbrukning under kontrollerade förhållanden, som är lika för alla produkter i samma kategori. Förhållandena i hemmet är antagligen annorlunda. Den slutliga förbrukningen är beroende av var apparaten placeras, hur och hur ofta den används, hur varm omgivningen är och hur apparaten underhålls. Till exempel vid testning av kylskåp är skåpen tomma och dörrarna öppnas inte alls.

”I ett hem öppnas kylskåpsdörren allt mellan en gång och tiotals gånger om dagen, och därför kan kylen dra betydligt mer el än vad som angetts – förbrukningen ökar med cirka 15–20 procent om kylen är fullproppad och öppnas ofta”, förklarar Tarja Marjomaa.

ANVÄNDNINGSVANORNA AVGÖR

Även om en apparat har bästa tänkbara energiklass är den inte nödvändigtvis mest energiekonomisk i drift, om de

FRYS IN SOMMARENS SKÖRD RÄTT

Frys in sommarens bästa aromer utan att slösa energi i onödan.

- Slå på infrysningsknappen cirka ett dygn i förväg. Stäng av funktionen först dagen efter infrysningen. När frysvarorna kyls snabbt blir iskristallerna små och strukturen bevaras så bra som möjligt.
- Frys bara in förstklassiga matvaror, eftersom infrysningen inte förbättrar matens egenskaper.
- Glöm inte att stänga av infrysningsfunktionen, eftersom den i värsta fall kan fördubbla elförbrukningen. På nya frysar stängs infrysningen av automatiskt.

Det är snyggt med integrerade vitvaror. Vid installationen måste man tänka på att luften ska kunna cirkulera.

övriga egenskaperna inte motsvarar hushållets behov. Om man varit och handlat och fyllt kylen och det finns gott om plats kvar, är kylen sannolikt för stor. Det är slöseri att kyla ett tomt utrymme, och då drar även den energieffektivaste kyl för mycket el i förhållande till behovet.

Kylens och frysens placering har också betydelse för elförbrukningen. En kyl som står på ett varmt ställe – t.ex. bredvid värmeelementet, spisen eller diskmaskinen – drar 10–20 procent mer el än normalt. Otillräcklig luftcirkulation kring apparaten kan också i värsta fall tredubbla förbrukningen. Idealet är att luften kan cirkulera fritt på alla sidor om kylen och frysen.

”Integrerade kylar och frysar drar alltid lite mer energi än fristående. En integrerad apparat behöver ett specialskåp där luftcirkulationen har beaktats”, tipsar Marjomaa.

Integrerbara modeller är ofta också lite mindre invändigt.

Olika kokhällar har mycket olika energiförbrukning. En induktionskokzon drar 40 procent mindre el än en gjutjärnsplatta och 20 procent mindre än en keramisk kokzon.

Varmluftsfunktionen i en ugn spar energi särskilt när man gräddar på flera falsar samtidigt, och då kan elbesparingen vara omkring en tredjedel jämfört med en vanlig ugn.

Även om energieffektiviteten varierar mellan olika spisar och ugnar, inverkar de egna vanorna mest på elförbrukningen i köket. Det är ekonomiskt att värma enstaka matportioner och färdigmat i mikron och att utnyttja ugnens för- och eftervärme när det är möjligt.

Disk- och tvättmaskinernas energiförbrukning påverkas mest av maskinens storlek och hur ofta de används. Att köra halvfyllda maskiner drar energi i onödan – men om man proppar tvättmaskinen alltför full blir tvättresultatet sämre, vilket ökar energiförbrukningen när man måste tvätta samma tvätt en gång till.

NYA EGENSKAPER

De nyaste och dyraste vitvarorna innehåller mycket ny teknik.

Exempel på specialegenskaper hos spisar och ugnar är inbyggd spisklocka, ångfunktioner i ugnen samt stekfunktion som kombinerar grillelement och varmluft, stektermometer och självrengöring.

Vid valet av köksapparater avgör matlagningsintresset.

Tarja Marjomaa på Arbetseffektivitetsföreningen ger rådet att utgå från vilka egenskaper vi är beredda att betala för när vi köper en ny apparat.

Den som bakar ofta spar energi genom att utnyttja ugnens varmluftsfunktion samt för- och eftervärmen.

GENOMSNITTLIG ELFÖRBRUKNING FÖR OLIKA VITVAROR

DISKMASKIN

1 kWh

/ disk

UGN

0,5 kWh

/ upphettning till 200 grader

0,7 kWh

/ en timmes varmhållning vid 200 grader

VATTENKOKARE OCH INDUKTIONSSPIS

0,12 kWh

/ uppkokning av en liter vatten

GJUTJÄRNSPLATTA

0,20 kWh

/ uppkokning av en liter vatten

TVÄTTMASKIN

1 kWh

/ tvätt i 60 grader

Det lönar sig att använda en vitvara så länge den fungerar som den ska.

De egna vanorna inverkar mest på elförbrukningen i köket.

Så kallade side-by-side-skåp kan fås med ismaskin och dricksvattenautomat, vissa modeller ger till och med kolsyrat vatten. Alla kylskåp har numera automatisk avfrostning, men inte ännu alla frysar.

Tvätt- och diskmaskiner finns med automatik av många slag, bland annat vattendosering efter smutsgrad och tvätt- eller diskmängd.

”Vissa tvättmaskiner har till och med automatisk dosering av flytande tvättmedel. Jag skulle ändå inte kalla de här maskinerna intelligenta, eftersom även den bästa automatiken kräver att användaren tänker själv och gör de önskade inställningarna”, menar Einesalo.

Även om vitvaror i mellanprisklassen redan börjar ha en del specialegenskaper, är det bara ett litet fåtal som vill ha de allra senaste modellerna. Einesalos uppfattning är att vi finländare tänker efter noga innan vi köper vitvaror. I regel använder vi maskinerna tills de är uttjänta och börjar först sedan se oss om efter en ny.

”Det är dags att börja tänka på att köpa nytt när den gamla inte längre fungerar som den ska. Om man misstänker att en apparat börjat dra mer energi än vanligt kan man låna en förbrukningsmätare från Helsingfors Energi och enkelt kolla förbrukningen”, säger hon. ■

Den nationella Energisparveckan ordnas 6.–12.10.2014

”Jag bygger själv min egen drömstad. Samtidigt en stad som också många andra gillar”, säger Timo Santala.

EN MAN MED DRÖMMAR

Timo Santala, mannen bakom Restaurangdagen och We Love Helsinki, bygger själv en bättre hemstad åt sig. Förespråkaren av social gemenskap måste även han ibland söka lugn och ro i naturen. Text Jenni Uusilehto | Bild Minna Kurjenluoma

Det här kontoret är inte särskilt ordinärt. I stället för ett kliniskt öppet kontor sköter **Timo Santala** sitt jobb från soffan i ett hundraårigt trähus. Fåglarna kvittrar och genom fönstret ser man vacker natur. Bara bakgrundsbullret från trafiken avslöjar att vi befinner oss ett stenkast från Helsingfors centrum, i Tallbacka vid Tölöviken.

Trots att det är vardag och klockan är långt över tolv har Santala precis stigit upp. Santala jobbar som DJ och har spelat skivor på takterrassen på en nattklubb i Helsingfors fram till fyra på morgonen.

Ändå tycks han ha energi så det räcker och blir över. Santala är en av grundarna av Restaurangdagen som erövrat världen och verksamhetsledare för We Love Helsinki, som arrangerar populära schlagerdanser och kollektiva stadsevenemang. Dessutom driver han bland annat gemenskapen Let's eat together och håller föredrag i olika sammanhang.

Det verkar som om allt som Santala företar sig blir en braksuccé. Var får han alla fina idéer ifrån?

”Jag blir alltid förvånad när folk undrar var mina idéer kommer ifrån. Nog har väl andra också idéer?” skrattar Santala.

Enligt Santala handlar de bästa idéerna inte bara om fantasi utan om ett sätt att tänka. När andra kommer på en skojig idé och förverkligar den bland kompisarna, är Santalas första tanke om samma idé skulle kunna fungera i större skala. Restaurangdagen är ett bra exempel.

Vill man ha ett visst slags livsmiljö är det bäst att själv göra något åt saken.

”Lika väl skulle vi ha kunnat öppna en rullande bar med kompisarna, rullat omkring med den i parkerna och varit lika nöjda med den dagen. I stället tänkte vi genast på om andra kanske också skulle ha nöje av en sådan här grej.”

FRÅN TANKE TILL HANDLING

Det som gör Santala beundransvärd är att hans idéer inte stannar vid prat, han får saker att hända.

”Vill man ha ett visst slags livsmiljö är det bäst att själv göra något åt saken och inte vänta på att någon annan gör det för en”, är Santalas råd.

Helt fel kan han inte ha, eftersom det gett resultat åtminstone för hans del. Helsingfors har inte alltid varit drömmarnas stad för Santala, men de senaste åren har han börjat märka en förändring till det bättre.

”Det har uppstått en helt ny våg i Helsingfors. Folk vill verkligen delta och tillsammans bygga en bättre stad. De aktiva blir hela tiden fler.”

För Santala är möten mellan människor grunden för en bra hemstad. Alltid för-

VEM? Timo Santala, 33. Född och bosatt i: Helsingfors. Uppvuxen i: Villmanstrand. Yrke: Evenemangsproducent, DJ, fotograf, reporter, verksamhetsledare för We Love Helsinki och en av Restaurangdagens grundare. Fritidsintressen: Fotvandring, camping, paddling, parkour och cykelåkning. Motto: Just do it.

Om var och en i samhället gör vad den är bäst på, vinner hela samhället.

verkligas detta dock inte. Enligt Santala uppmuntrar dagens offentliga utrymmen inte till att samlas och mötas.

”Offentliga utrymmen är ofta monumentala i stället för att ha mänskliga mått. Se till exempel på Narinken i Helsingfors: där finns inte en enda bänk som man skulle kunna slå sig ner på. Hur skulle där kunna uppstå något annat än företagsevenemang? Här försöker man alltid liva upp konstruktioner som var döda redan när de byggdes, vilket är totalt fel utgångspunkt”, utbrister Santala.

Han skulle kunna tala i det oändliga om bristerna i stadsplaneringen och gestikulerar vilt när han kritiserar den alltför hårda byråkratin.

”Så många bra saker blir aldrig verklighet på grund av den, eftersom första tanken är att det här ändå inte är tillåtet, trots att samhället uttryckligen borde göra det möjligt att genomföra saker. Nu är utgångspunkten att vi är skyldiga och måste bevisa att vi är oskyldiga”, förklarar han.

SOCIAL ENSTÖRING

Santala är känd som en festfixare av rang, med fester som pågår hela natten och är fyllda av svett, skratt och dans. Till vardags står Santala ändå stadigt med fötterna på jorden. Även om han trivs så bra bland folk är det ibland skönt att åka långt bort från stadens brus.

Fritiden tillbringar Santala helst på sitt sommarställe eller på vandringar i naturen. Han plockar mycket bär och svamp och nyttoväxter.

”På det sättet är jag en typisk finländare att jag njuter av att få vara mitt i skogen och naturen.

Santala lever på allt sätt anspråkslöst. Bland annat äger han ingen tv och också telefonen är av en tjugo år gammal modell.

I sina konsumtionsvanor tror Santala framför allt på måttlighet. Han belastar miljön genom att flyga, men äger ingen bil utan cyklar året om.

Elförbrukningen tänker Santala på framför allt vid uppvärmningen. Han har bott mycket i trähus och är van att leva med låg rumstemperatur.

INGET BEKYMMER FÖR MORGONDAGEN

Nu går en stor del av Santalas arbetstid till We Love Helsinki-evenemangen och Restaurangdagen. Vad som händer efter det vill han inte ännu spekulera om.

”Jag fokuserar hellre på vad jag vill göra nu än på vad jag kanske skulle vilja göra någon gång”, förklarar Santala.

I sitt liv har han gått in för att göra saker som intresserar och motiverar honom själv.

”Livet är helt enkelt för kort att slösa på sådant som man inte njuter av.”

Han vill inte heller råda andra om vad de borde göra för en bättre livsmiljö.

”Var och en får göra vad den tycker är betydelsefullt. Det viktigaste är att man gör det man gillar och inte det man får betalt för. Om var och en i samhället gör vad den är bäst på, vinner hela samhället.” ■

TIMO SANTALAS ENERGISPARTIPS

1. Sänk rumstemperaturen ett par grader. Det har stor betydelse för värmekostnaderna.

2. Cykla och åk kollektivt. I staden behöver man inte alltid ha egen bil.

3. Släng inte mat som duger att äta. ”Matsvinnet från butiker och hushåll är en nationell skam. Jag brukar fynda bland slängd mat och kollar verkligen inte datummärkningen.”

VÄRM HUSET NÄR **ELEN ÄR BILLIG**

I många enfamiljs- och parhus med elvärme går det att få ner elräkningen betydligt. Lösningen är ett system som slår på den ackumulerande elvärmen under de timmar när elen är billig, utan att du som boende själv behöver göra någonting. Också miljön tackar!

För vem?

Enfamiljs- och parhus med vattenburen ackumulerande elvärme och bredbandsförbindelse.

Nytta av prisvariationen

I stället för ett fast elavtal väljer du ett elavtal med marknadspris, där priset bestäms på den nordiska elbörsen. Timpriserna varierar under dagen.

Vad krävs av dig som boende?

Styrsystemet fungerar automatiskt. Om du vill kan du enkelt hålla koll via datorn, pekplattan eller mobilen.

Vilka är fördelarna?

Värmekostnaderna minskar märkbart när huset värms under de timmar när elen är billig. Ofta är den billiga elen också mer ekologisk.

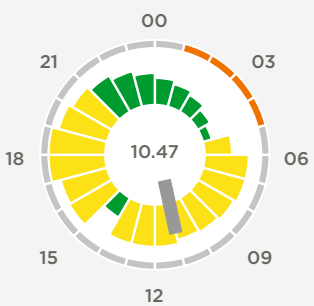

Via datorn eller t.ex. mobilen kan du bland annat hålla koll på variationerna i elpriset, uppvärmningstiden och besparingen.

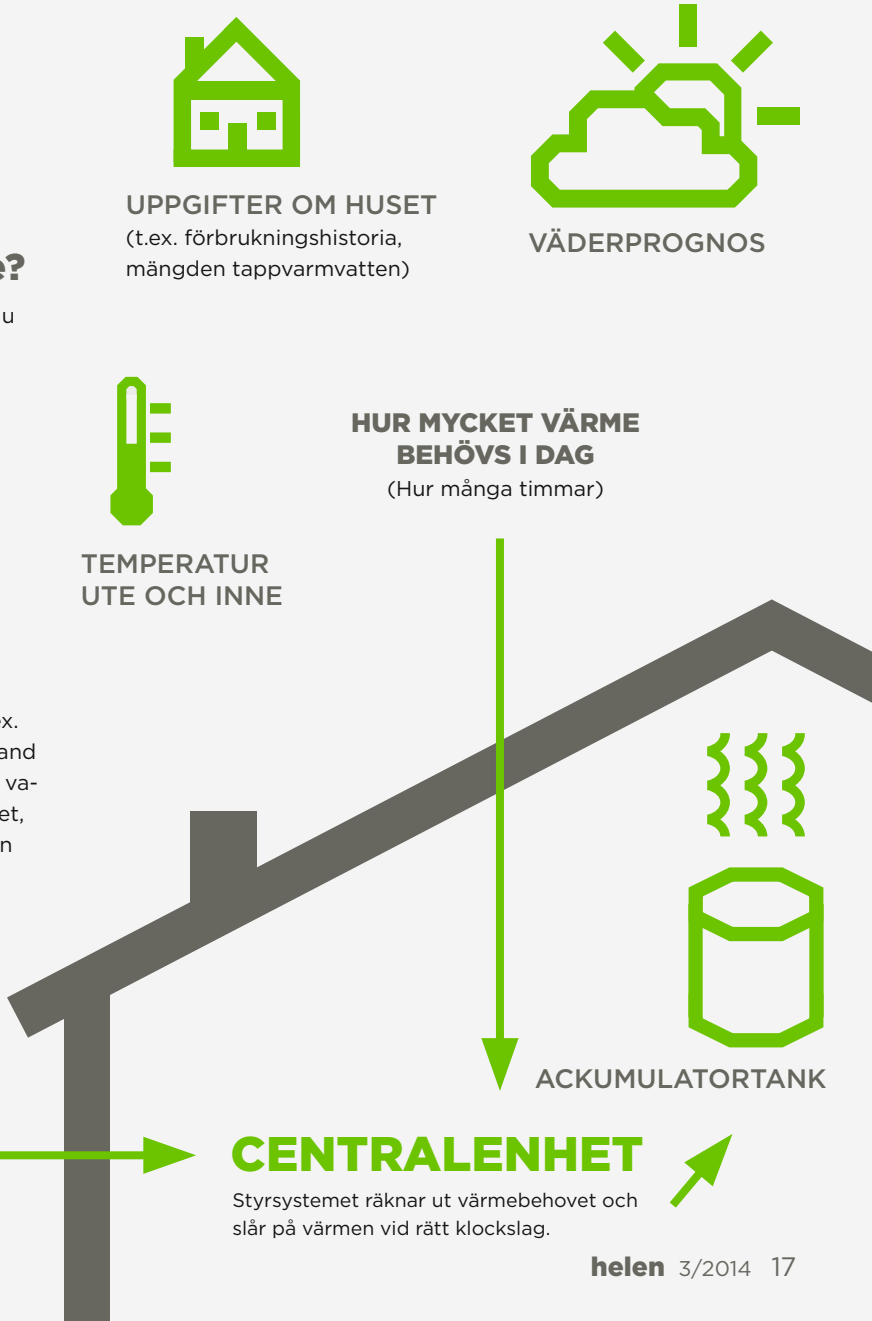

SAKKUNNIG: HANNU PIKKARAINEN, HELSINGFORS ENERGI.

Mer info om styrning av elvärmen: helen.fi

Avsikten är att börja använda pellets på både Sundholmen och Hanaholmen. På Sundholmens kraftverk pågår omfattande byggnadsarbeten, som blir klara att överlåtas i december. På Hanaholmen förbereds projektet.

I den första etappen ersätts 5–7 procent av stenkolet i kraftverken med pellets. Även om procenttalet är lågt, innebär det ändå en pelletsförbrukning på 100 000 ton per år. Mängden motsvarar över en tredjedel av all pellets som produceras i Finland.

”Det här är ett av de största projekten kring förnybar energi i vårt land. Det är fråga om en mellanetapp i ett utvecklingsprogram, genom vilket vi förbereder ännu större biobränsleandelar. Nästa steg är att öka användningen av pellets till 40 procent, alternativt att i Nordsjö bygga ett helt nytt flerbränslekraftverk som huvudsakligen drivs med biomassa, närmast flis”, berättar Helsingfors Energis kommunikationschef **Sanna Jääskeläinen**.

Helsingfors stadsfullmäktige ska nästa år fatta beslut om vilken väg som ska tas för att nå etappmålet 2020. År 2050 övergår Helsingfors till helt kolneutral energiproduktion.

I FRAMKANT I FINLAND

Att elda med pellets i större produktionsanläggningar är nytt i Finland.

”Eftersom Hanaholmen och Sundholmen har kolpulverpannor lämpar sig skogsflis inte för dem. Kraftverken ligger i stadens centrum på små tomter, och det skulle inte ens vara möjligt att hantera flis på de trånga tomterna”, säger **Janne Rauhamäki**, chef för enheten Utveckling av energifunktionerna.

Helsingfors Energis kraftverk på Sundholmen står inför en stor förändring. Det är en av Finlands första större produktionsanläggningar där man börjar elda med pellets.

10 LASTBILSLASS PELLETS OM DAGEN

På Sundholmens kraftverk börjar man blanda pellets i stenkolet från och med årsskiftet. Målet för energiprojektet, som är ett av landets största, är att öka Helsingfors Energis användning av förnybara energikällor.

Text Marita Kokko | Bild Nea Ilmevalta

Övergången till pelletseldning har krävt omfattande byggnadsarbeten. Inne i Sundholmens kraftverk svetsas konstruktioner för transport av pelletsen.

Tidigare svallade havet där de två lagersilorna på tusen kubikmeter nu ska stå.

Träpellets är också ett energitätare alternativ än flis. Enligt Rauhamäki är målet att utnyttja inhemsk pelletsproduktion. Eftersom kraftverken kommer att använda 100 000 ton träpellets när de kommit i full gång går det kanske inte att få all pellets från Finland – en stor del av den inhemska pelletsproduktionen går nämligen på export.

Det finns i alla fall en fungerande pelletsmarknad. Inköp kan göras i länderna kring Östersjön, som har mångsidig industriell pelletsproduktion. Anskaffningen av pellets förbereds som bäst.

Rauhamäki betonar att koldioxidutsläppen sjunker i samma mån som man eldar med pellets och användningen av kol minskar. År 2020 ska också koldioxidutsläppen vara 20 procent lägre jämfört med 1990 års nivå.

”Närutsläppen av bland annat svaveldioxid, kväveoxider och partiklar kommer inte att påverkas märkbart av det nya bränslet, eftersom rökgaserna behandlas med renare och filter.”

ÅRHUNDRADETS REFORMER

Tillsvidare är Sundholmens kolkraftverk en enda stor byggarbetsplats. Där byggs två lagersilor på tusen kubikmeter, en mottagningsstation för pellets, transportörer till kraftverket samt provtagningsanläggningar.

Projektchef **Teemu Nieminen** konstaterar att byggprojektet i stort sett gått som planerat. Överraskningar har förekommit, eftersom byggnaderna placeras på fyllnadsjord. Tidigare svallade havet där silorna nu ska stå. Därför tog grundläggningsarbetena längre tid än väntat, men man försöker ta igen den förlorade tiden under årets slut.

”En annan svårighet har varit att mottagningsbyggnadens bottenplan kommer att ligga under havsytans nivå. Under byggtiden krävdes det en hel del arbete för att kontrollera vatten som läckte in, tills vi kom på det bästa sättet.”

”Samtidigt som Helsingfors Energi investerar i processerna som behövs för pelletseldning, förnyar bolaget den 30 år gamla tekniken i Sundholmens kraftverk. På det här sättet kan man garantera en hög energiförsörjningssäkerhet inom fjärrvärmen i Helsingfors även i framtiden”, säger chefen för Sundholmens kraftverk **Jyrki Itkonen**.

Itkonen säger att projekthelheten är den största under hans 40-åriga arbetskarriär. Förutom pelletsprojektet totalförnyas samtidigt kraftverksautomationen och det lågspända elsystemet, vilket gör kraftverket ännu energieffektivare. Kraftverken på Skällarn moderniserades 2012, högspänningscentralerna samt turbinen och generatorn i Sundholmen B i fjol. Sundholmens A-kraftverk förnyas nästa år. Man har också valt leverantör av den katalysator som ska rena kväveoxiderna och den grundläggande planeringen pågår. En katalysator stor som ett enfamiljshus ska placeras på B-kraftverkets tak. Den ska vara klar att ta i drift vid ingången av 2016, föreskriver industriutsläppsdirektivet (IE-direktivet).

MED LASTBIL TILL STADEN

När pelletsinblandningen vid Sundholmen blir etablerad kommer det att behövas knappt tio lastbilslass pellets om dagen. Lastbilen kör in i den slutna mottagningsbyggnaden och tippar lasten i mottagningsfickan. Längst ner i fickan finns en transportör som för materialet vidare till lagersilorna.

SATSNING PÅ BIOENERGI

Helsingfors Energi börjar blanda pellets i kolet i sina kolkraftverk.

Pellets

- tas först i bruk på Sundholmen.
- används med en inblandningsgrad på 5–7 procent av bränslet.
- behövs på Sundholmen och Hanaholmen i en mängd på totalt 100 000 ton per år.
- tillverkas i Finland i en mängd på cirka 300 000 ton per år.
- levereras till Helsingfors Energis kraftverk i en mängd på knappt 10 lastbilslass per dag och kraftverk.

Pelletsen förbränns i hög temperatur med hög verkningsgrad och små utsläpp.

Från lagersilorna leds pelletsen till mindre inmatningssilor på några kubik i kraftverket. Därifrån distribueras den till koltransportören. Kolet och pelletsen leds tillsammans till kvarnen och därifrån till pulverpannan. Anläggningen dimensioneras så att upp till tio procent av kolet ska kunna ersättas med pellets.

”Eftersom pelletsen eldas i en panna som är konstruerad för kolpulver, är det i det här skedet omöjligt att ange någon exakt inblandningsgrad för pelletsen, men vi försöker hitta den optimala blandningen av kol och pellets. Inblandningsgraden kan också vara högre än tio procent. Ska pelletsinblandningen vara ännu högre än så krävs det större omändringar i pannan”, bedömer Itkonen.

En pelletsbit har lägre värmevärde än en kolbit. När det behövs 70 ton kol och 10 ton pellets per timme för att producera energi, ger pelletsen 10 procent av den totala erhållna energin.

På Sundholmen har man studerat pelletseldning ända sedan början av 2000-talet. Man har ordnat seminarier, gjort studiebesök och till och med beställt ett diplomarbete om förutsättningarna för att använda pellets på Sundholmen.

”Men den egentliga kunskapskulturen uppstår först när vi börjar använda systemet. Det tar mellan ett och två år. Efter det blir kunskapen en del av den normala verksamheten vid kraftverket och börjar föras vidare till nya användargenerationer. Överraskningar kommer vi säkert att råka ut för, men därför är vi här, det är vårt jobb”, betonar Itkonen.

Enligt Itkonen är kol, som är biomassa i dess äldsta aggregationstillstånd, inte lika svart som sitt rykte. I Helsingfors används kol med en verkningsgrad på 90 procent, och rökgaserna renas på väldigt många sätt och bra. Om jordens alla kraftverk fungerade lika effektivt och rökgaserna renades lika bra som i Helsingfors, skulle de globala utsläppen från förbränning av stenkol åtminstone halveras.

”Vi förbränner också pelletsen i hög temperatur med bra verkningsgrad tack vare vår kraftverksteknik. Därför är utsläppen små jämfört med småskalig förbränning av biomassa, t.ex. vedeldning i öppna spisar.” ■

PRAKTISK STUDENTLYA

Miljöteknikstuderanden Oona Rantalainen skulle inte vilja vara utan sin eltandborste. Hemmets hjärta är den stora sängen, bredvid vilken hunden Bruno har sin egen sovplats. Text Elise Tamminen | Bild Minna Kurjenluoma

Kvadratmetrarna i den ljusa ettan är effektivt utnyttjade. Från den lilla hallen öppnar sig ett vackert rum som domineras av en stor säng. Ett berg av kuddar gör den mjuka borgen till en inbjudande viloplats. Hunden Bruno leker ivrigt på mattan. Hans leksakskorg står i ett hörn av rummet. Textilerna är huvudsakligen ljusa. Det ökar känslan av ljus. För Oona Rantalainen är belysningen en viktig del av boendet.

”Jag behöver mycket ljus när jag jobbar, läser eller trimmar hunden. Hemmet ska också vara praktiskt så att man inte snubblar över möblerna. Fri golvyta är inte så nödvändigt.”

Rantalainen sommarjobbar som teknisk säljassistent på Helsingfors Energi och börjar snart också göra sitt examensarbete för bolaget. Tidigare har hon också gjort arbetspraktik på företaget. Rantalainen säger att hon lärt sig mycket om energiproduktion.

”Om hur många skeden som krävs innan energin från bränslet kommer fram till eluttaget.”

Rantalainens bostad på 17,5 kvadratmeter värms med fjärrvärme. Elen har producerats med förnybar energi. Rantalainen kan inte själv reglera temperaturen. Ugnen är den apparat som drar mest energi i bostaden. Många andra sätt att spara energi i vardagen är självklara för henne, som att alltid ha lock på kastrullen. Rantalainen säger att också hennes kompisar är miljömedvetna.

”Vår generation är uppfostrad till miljövänlighet.”

Rantalainen kommer från östra Finland, och i hennes drömbostad skulle det också finnas plats för några kompisar till Bruno. Drömhemmet skulle finnas i stan.

”Att bo i stan är praktiskt när man ska till jobbet. Minst 70 kvadrat för mina fem hundar. Och nya vitvaror. Det skulle vara toppen. Och golvvärme!” ■

Håll koll på din egen förbrukning på **helen.fi/raportointi**.

FAKTA OM HEMMET

BOSTAD
Etta i Berghäll i Helsingfors

BEBOS AV
Studerande Oona Rantalainen och hunden Bruno

YTA
17,5 m²

UPPVÄRMNINGSSÄTT
fjärrvärme

EN ENERGIEFFEKTIV ETTA. Även om apparaterna inte är så många i en liten bostad, är det bra att vara noga med hur de används. Luften ska kunna cirkulera kring kylen, som alltså inte får stå för trångt. Frysfacket i kylen ska frostas av tillräckligt ofta. Det är energieffektivare att värma mat i mikron än i ugnen. Likaså är det bättre att värma vatten i vattenkokare i stället för på spisen. En pekplatta eller laptop är energisnålare än en stationär dator.

Sakkunnig: Helsingfors Energis energiexpert Marja Einesalo

Till morgonmål äter Oona Rantalainen gröt. Vid det höga bordet är det bekvämt att sitta med en kopp te. Rantalainen brukar gå på hundutställningar med Bruno. Hon lägger också ner mycket tid på andra hundaktiviteter. På hösten räknar Rantalainen med att tillbringa mycket tid hemma när hon gör sitt examensarbete. Hon berättar att hon läser nästan varje dag. Eltandborsten skulle Rantalainen inte vilja vara utan.

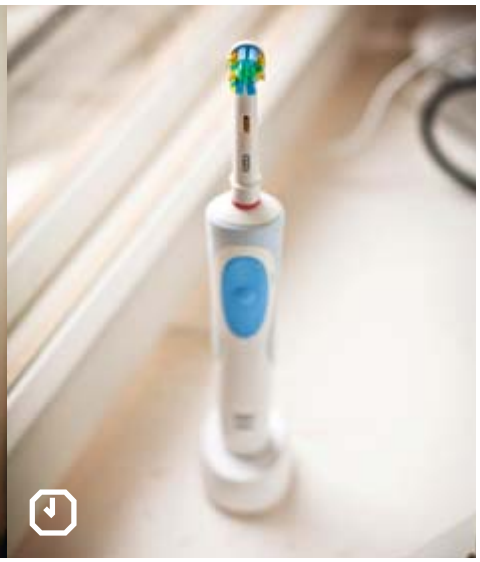

TERMOSTATBYTE

I många hem slukar golvvärmen i badrummet el i onödan. Eero Paananen bytte sin badrumstermostat mot en programmerbar modell och fick ner den onödiga energiförbrukningen betydligt.

Text Linda Pynnönen | Bild Pentti Vänskä

1 DET GÅR ATT MINSKA PÅ ONÖDIG FÖRBRUKNING

För bara tre år sedan var den elburna golvvärmen i badrummet hos **Eero Paananen** och hans fru på dag och natt. Eftersom badrummet bara användes en liten del av dagen, gick det upp till tusen kilowattimmar värme och energi i onödan varje år.

”Golvvärmen ger viktig komfort, men det är dumt att låta energi gå till spillo”, säger Eero Paananen.

2 PROGRAMMERING AV TERMOSTATEN GER BESPARINGAR

Paananens bestämde sig för att byta ut sin gamla termostat mot en ny modell som kan tidsprogrammeras. Den nya termostaten programmerades så att golvet värms bara de tider av dygnet när badrummet används: morgon och kväll. Övriga tider håller termostaten temperaturen på spareffekt, och då känns golvet inte varmt under fötterna.

Tack vare den programmerbara termostaten fick Paananens ner värmekostnaderna för sitt badrum med hela 40 procent. Ändå är komforten lika bra som förut, eftersom golvet alltid är varmt när badrummet används.

3 PROGRAMMERINGEN KRÄVER TÅLAMOD

Innan den nya termostaten installerades förde Paananens bok i ett par månaders tid över temperaturen i badrummet och vid vilka klockslag badrummet användes. Efter installationen gällde det att ställa in temperaturen på rätt nivå under olika tider av dygnet.

”Först ställde jag drifttemperaturen på 26 grader och spartemperaturen på 21 grader. Det visade sig vara för lite, så jag prövade mig fram genom att höja temperaturen en halv grad i taget”, säger Paananen.

Efter två höjningar träffade han rätt, och konstaterade att redan en halv grads skillnad känns under fötterna. När det blev riktigt kallt måste inställningen justeras ännu en gång, men efter det har termostaten skött uppvärmningen utan åtgärder.

4 LITEN KOSTNAD, STOR BESPARING

Termostaten och installationsarbetena kostade Paananens knappt trehundra euro.

”Genom programmeringen av uppvärmningen sparar vi drygt hundra euro per år, vilket innebär att investeringen var lönsam. Mer än de sparade pengarna värdesätter jag ändå att badrummet inte längre värms i onödan”, säger Eero Paananen.

En programmerbar termostat kan installeras i många typer av uppvärmningssystem. Temperatursänkning fungerar bäst i samband med vägg- och takvärmesystem samt golvvärme som installerats direkt under golvmaterialet. Ju mindre ackumulerande uppvärmningssystemet är, desto större besparingar kan temperatursänkningen ge. ■

Enfamiljshus

107 m²

Rum:

4r + k + b

Badrummets
årsförbrukning
av energi (2013)

1 100 kWh

Uppvärmningsform

DIREKTVERKKANDE EL & LUFTVÄRMEPUMP

Paret Paananens hus är med i Motivas och Finsk Energiindustri rf:s program Elvari, vars syfte är att effektivisera energianvändningen i elvärmda bostäder.

ELFÖRSÄLJNINGSPRISET FÖR LÄGENHETSKUNDER FRÅN 2004 FRAMÅT

(Elförbrukning 2 000 kWh per år, pris inkl. moms)

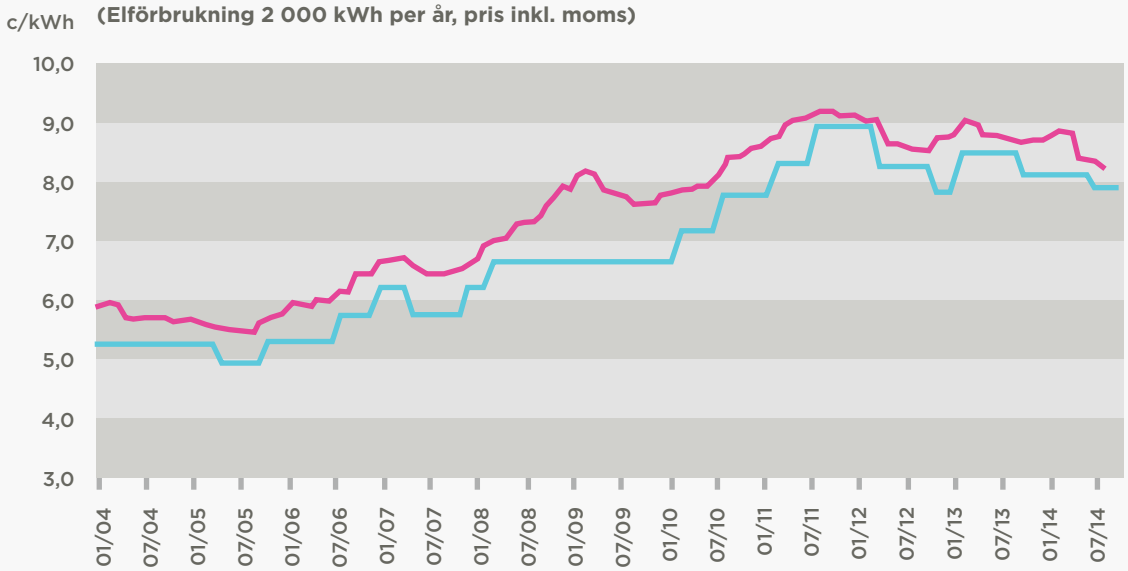

Källor: Energimarknadsverket, Helsingfors Energis prislistor

Elpriset i Helsingfors Energis tillsvidareavtal är förmånligare än medelpriset för alla elbolag i Finland. Medelpris vid 2 000 kWh årsförbrukning, innefattar energipris och grundavgift.

THINKSTOCK

SOMMAREN **PÅ BURK**

Nu är det dags att spara sommaren på burk. Marthornas mat- och näringsexpert Arja Hopsu-Neuvonen delar med sig av de bästa inläggningstipsen. Text Elise Tamminen

På vintern kan man dricka varm hemkokt saft för att värma sig. **Arja Hopsu-Neuvonen** säger att svartvinbärssaft som kokats i saftmaja lätt förlorar en hel del vitaminer.

”Bara 10 procent av C-vitaminerna i bären finns kvar i den färdiga saften. Största delen av vitaminerna blir kvar i bärmassan, som det absolut lönar sig att ta vara på. Man kan t.ex. koka sylt på den.”

En del saftpresserier råpressar saft ur bär. Enligt Hopsu-Neuvonen bevaras då ända upp till 40 procent av C-vitaminerna. Man kan också själv göra en vitaminrik dryck.

”Vill man att C-vitaminerna ska bevaras bättre kan man t.ex. göra nektar av bären.”

Nektar är bär eller frukt som malts eller pureats och innehåller bär- och fruktkött.

Sommarens örter blir enligt Arja Hopsu-Neuvonen bäst om man torkar dem. Kryddörter kan t.ex. hängas på tork på en skuggig och varm plats, där temperaturen inte stiger över 30 grader. Vill man torka vilda växter är det viktigt att växterna är friska och har vuxit på en ren plats. Torka enbart unga och friska exemplar.

Förutom traditionell äppelpaj kan man också göra torkade äppelchips. Enligt experten är det bäst att välja sorter med fast fruktkött och torka äpplena när de nyss mognat. Skär äpplena i cirka fem millimeter tjocka skivor. Torka i högst 50 grader. Äppelringar kan också torkas uppträdda på pinnarna i en torkställning.

Lingon och hjortron går bra att krossa och frysa in utan socker. Många bär mår dock bättre av att läggas in med socker.

”Sockret gör att vitaminerna och färgen bevaras bättre, likaså smaken.” ■

FÖRMÅNER FÖR ENERGIKUNDER

Helsingfors Energi erbjuder sina energikunder många förmåner, bland annat gratis utlåning av mätare. På Energitorget kan du låna förbruknings-, yttemperatur-, fukt- och radonmätare. Bor du i ett småhus där grunden är en betongplatta på mark? Kolla videon på **helen.fi/linkkivinkki** eller använd QR-koden. Utnyttja din förmån!

LJUS OCH VÄRME I HÖSTEN

EXTRA

Läs mer: helen.fi/extra

TI 23.9 ENERGITORGET KL. 17.15 BELYSNINGSKVÄLL
När hösten kommer blir belysningen hemmets viktigaste inredningselement. Rätt belysning är också en säkerhetsfaktor. Belysningskvällens tema är energieffektiv belysning i hemmet, både inne och ute. Vilka möjligheter ger de nya lysdioderna?

TI 28.10 ENERGITORGET KL. 17.15 UPPVÄRMNINGEN I HEMMET
Uppvärmningen är en av hemmets största utgiftsposter. Vad ska man tänka på inför uppvärmningssäsongen? Vad gäller i en bostad med fjärrvärme respektive i en bostad med elvärme?

Odla nyttoväxter i staden

De odlingslådor som Helsingfors Energi donerat och placerat ut på parkeringsplatsen vid Hanaholmens kraftverk ger stadsbor möjlighet till ett eget litet trädgårdsland. Odlarna får verklig närmat från sina lådor.

Anni Saarinen njöt av färsk rosmarin på sin Italienresa och tänker också själv odla örter och annat ätbart. I lådan växer också habanero-chili. ”Det är roligt och inte särskilt arbetskrävande att odla hälsosam mat i urbana förhållanden.”

Jukka Luukkonen berättar att odlingen är ett trevligt tidsfördriv för en pensionär. ”Jag har också en sommarstuga, men den urbana stadsodlingen ger trevligt ombyte.” I sin låda odlar han zucchini, lök, örter, koriander, mangold, portlak och rädisor och dessutom blommor!

Riitta Järvinen besöker sin lådodling varje dag om det inte regnar. Hon odlar sallat, spenat, dill, örter, morötter, rödbetor och rabarber. ”Det här är en ny och rolig hobby”, säger Järvinen. Av den första skörden gjorde hon en feta-spenatpaj.

I majnumret av tidningen Helen frågade vi vilka evenemang och förmåner våra kunder önskar sig i fortsättningen. Bland alla som svarat lottade vi ut 50 stycken odlingssäckar. Vi tackar alla som kommit med synpunkter och gratulerar vinnarna!

HELSINGIN ENERGIA

helen.fi
facebook.com/helsinginenergia
Twitter: @Energianeuvoja
blogi.helen.fi
instagram: @helsinginenergia

TILL ER TJÄNST

HELSINGFORS ENERGI
VÄXEL 09 6171
Elhuset, Kampgränden 2,
00090 Helen
helen.fi

Energitorget och rådgivningstjänster
3 vån.
må–fre 8.30–17
1.6–31.8. må–fre 8.30–16

Energitorget 010 802 805
Råd om uppvärmning, nya ellösningar, hur du håller koll på förbrukningen och hur du väljer, använder och sköter apparaterna i hemmet. Utlåning av mätare.
energiatori@helen.fi

Samtalspriset
må–fre 8–18
Hushåll 010 802 802
Företag 010 802 803
asiakaspalvelu@helen.fi

Avgiftsfria elektroniska tjänster: **helen.fi**

Fjärrvärme
Avslutning till fjärrvärme
09 617 2213
Avtalsändringar och rådgivning
09 617 2214
Fakturering, mätarställningar och förfrågningar om förbrukningen
09 617 2856
Kontroll av fjärrvärmeutrustning och rådgivning
09 617 2976

Felanmälan
Störningar i eldistributionen
08001 80808
Störningar i fjärrvärme-distributionen
08001 60602
Fel i utomhusbelysningen
08001 73173
Information om störningar i eldistributionen i realtid: **helen.fi**

Samtalspriset
till nummer som början på 010
8,8 c/min
(inkl. moms 24 %.)

Samtalen till Helsingfors Energis kundtjänst bandas.

LAURI ERIKSSON

Energiutställningen är öppen för alla intresserade.

VINN VARMLUFTSBALLONG TUR

THINKSTOCK

SVARA OCH VINN!

Har du någon gång åkt varmluftsballong? Leta upp det rätta svaret på frågan nedan i den här tidningen och vinn en tur med varmluftsballong för dig och en vän!

En induktionskokzon drar

a) 10 procent
b) 40 procent
c) 50 procent mindre el än en gjutjärnsplatta.

Gå in på **helen.fi/lukijakilpailu** och delta i tävlingen före 22.9. Du kan också skriva ditt svar på ett vykort och posta det till Helsingfors Energi, tidningen Helen, 00090 HELEN. Kom ihåg att skriva dina kontaktuppgifter, din adress och ditt kundnummer på kortet.

Läs Helen på nätet **helen.fi/lehti**.

PRIS
Bland alla som svarat lottar vi ut en tur med varmluftsballong för 2 personer (värde ca 420 euro).

VI GRATULERAR VINNARNA!
Vinnarna i läsartävlingen i Helen 2/14 har dragits. Biljettpaketen till Flow Festival gick till **Hannele Valovaara** och **Johannes Gebhard** i Helsingfors.

VÄLKOMMEN TILL ENERGITORGET

Kampgränden 2 eller Malmbrinken 6, 3 vån., Helsingfors (bredvid Kampens metrostation).
Öppet må–fre kl. 8.30–17, tel. 010 802 805, energiatori@helen.fi